

Становище

От проф. д-р Мариела Гемешева,

Върху дисертационен труд на Николай Красимиров Пачев

**ДИЗАЙН ПРОЕКТ –
СЪВРЕМЕННИ ПОХВАТИ НА ПРОЕКТИРАНЕ В МОДАТА**

По процедура за присъждане на образователна и научна степен „доктор“,
научно направление 8.2 „Изобразително изкуство“,
Департамент „Дизайн“, НБУ

Научен ръководител: проф. д-р Елена Тодорова

София 2023

В самото началото на това становище бих искала да споделя пред уважаемото научно жури факта, че познавам Николай Пачев като един високопрофесионален колега от активните модни дизайнери и преподаватели в проектирането и стилистиката на моден дизайн в България. И преди да формулирам окончателно становището си, отбелязвам някои важни моменти от неговата творческа биография като доказателство за неговото осезаемо присъствие на т.нар. модна сцена както в България, така и на международно ниво:

Започвам, разбира се, с неговата първа награда от международния конкурс MITTELMODA (Гориция, Италия) от 2005 г. и специалната му награда за иновация от Sistema Moda Italia - Mittelmoda от 2005 г., която намирам за ключов момент в изграждането му като професионалист.

В научно и научно-приложно отношение обръщам внимание и на професионалните интереси и авторските изяви на кандидата, които дават един логичен професионален гръб и мотивация за настоящия дисертационен текст. Той е хоноруван и щатен преподавател в Нов български университет в дисциплините „Мода“ и „Стайлинг“ в периода 2014-18 г., като притежава и завиден опит като арт директор и консултант за ALL U RE (мултибранд магазин - висок клас - на елитни марки), арт директор за NIPPLE и други модни марки, редактор „Мода“ в небезизвестното списание „ЕДНО“, както и множество професионални ангажименти в ключови модни структури.

Още в началото си позволявам и да цитирам абзац от настоящия труд, носещ основната актуалност, значимост и устойчивост на разглежданата проблематика на съвременните похвати и методи в проектирането на моден продукт:

„Най-голямото предизвикателство на нашето и идното поколение безспорно е екологията и нейните проблеми. Дебатът за устойчивост сякаш не успява да излезе отвъд темата за рециклиране - въпрос, който сам по себе си засяга края на жизнения път на една дреха и е извън прекия контрол и способности на модните дизайнери. Създаването на мода е въпрос, свързан с началото на живота на дрехата и отваря по-съществена етична концепция за устойчивост на идеята.“

Като следствие се спирам на важните УСТОЙЧИВИ изводи и съответно теоретични и много важни практически анализи, които намирам за особено важни приноси в съвременната теория и практика на модния дизайн не само в проектирането, а и в неговото представяне и реализация:

Настоящият дисертационен труд обогатява теорията и практиката на дизайна, като дава конкретна практическа стратегия за работа с обемна модната информация от водещите и динамично променящи се тенденции. Дефинира как и с какво дизайнерът или стилистът да се възползва в концептуален, фундаментален и прагматичен смисъл. Изследването е стойностно, което прави настоящия труд приложим както за теоретичите и изследователите на дизайна, така и за практиците в съответния ресурс. Отговаря на произлизащите от реалния моден бизнес потребности за образование по моден дизайн в съвременната ни образователна система.

Дисертационният труд съдържа пет основни глави:

Първа глава се занимава с модния проект – разглежда общи положения, понятия и цели, които изграждат зададената главна тема в нейната цялост: *моден, проект, съвременен* и *похват* - доколкото разработената теза изисква първоначално изясняване на процесите в модния проект.

Втората теоретична глава изследва специфични структури и обхваща диапазони от информация за анализ, като има за цел да я синтезира до реално значими решения за съществения дизайн. По тази причина тази глава съдържа два големи раздела – пряко свързани с модата теми или тенденции, и културологични теми от широкия контекст, които изграждат идеята на дисертацията

Важен момент в дисертацията е разсъждението за МОДАТА като съвременно изкуство – предвид нейния характер и мултидисциплинарност. Съвременното изкуство е мултидисциплинарно и по тази линия модата се разглежда като част от него.

В съвременното мултидисциплинарно изкуство са възможни трансфери на философии, които в своята същност представляват завършени идеи за похвати на проектиране.

Третата глава предлага структурно математическо решение при изграждане на идеята и творческите ѝ разработки до балансиран професионален моден проект - с всички необходими сегментирани части, координационни връзки между тях, планиран обем, обосновка и комерсиален баланс. Заглавието на тази подтема е *Структура на модна колекция – математика на дизайн*.

Дисертацията притежава важна и неразделна техническа четвърта глава, както и пета презентационна стайлинг част.

Обемът на труда е 151 стр., като са включени прецизно селектирани 79 изображения, подкрепящи изцяло теоретичното изследване.

Следват според мен важните „УСТОЙЧИВИ“ изводи и съответно приноси в тази дисертация:

В теоретичната част Николай Пачев маркира всички важни стъпки и въпроси от класическото образование и практики по моден дизайн, които биха могли да бъдат потенциални насоки – похвати.

В творческата част: Обосновава методологични постановки за оптимално подреден дизайн процес. Третира го като система, разграничава чисто математическата част на модната колекция (ДНК) и анализира взаимодействието между отделните компоненти.

В практическата част: Адаптира към дизайна система за изчерпателно реферирание на технически параметри на облекло при пускане в производство, което отговаря на стандартите на модната индустрия - със синтезирани онези технологични специфики, които имат пряко отношение към дизайна и би следвало да са дизайнерско решение.

Финалната част на дисертационния труд е изградена изцяло около анализа на постигнатите цели и тяхната практическа приложимост конкретно спрямо моден проект - под формата на изложени изводи, като цитирам следните:

- *Модата е силно зависима от съвремието. В този смисъл е важно да бъдат разграничени понятията „похват“ от „съвременен похват“. Всички развити тези в дисертационния труд, включително и тези в историческите анализи, са пряко свързани с настоящето и умишлено търсени като съвременно значими. За да може да се гарантира евентуалната устойчивост във времето на поставените въпроси, те са изведени до най-конкретно важните за модата - образ, изкуство, технология или цвят, форма, текстил. Това са вечните въпроси. Развитите потенциални отговори са променлива величина, която след десетилетия най-вероятно ще бъде различна. Включените доказателствени примери посочват адекватните днес явления, теми и отговори.*
- *Познатата класическа структура на моден проект по начина, по който е заложена като академична основа в програма мода на НБУ, може да бъде използвана като гръбнак за изграждане на предложената методична система под формата на структура от тематични въпроси. Ясно посочени са връзките между популярните дефиниции на елементи от портфолио, а също така в какво и как се трансформират за нуждите на моден проект спрямо изведените тези в дисертационния труд.*
- *Проследени и анализирани са малките теми, които тези промени касаят. Разграничени са общоприетите, морално остарелите и най-съвременните полезни практики в модния проект. Там, където е зададена достатъчно полезна и ясна информация, последната е упомената и използвана. Там, където тезата изисква нещо ново, то е развито аргументирано.*
- *Третирането на модния проект като структура от въпроси без предварително зададена тема е полезна методология в преподаването, защото дава възможност, тренира мисленето и подготвя студентите за самостоятелно развитие на идея - нещо, с което те се сблъскват в реалната си работа, а и се изисква при упражняването на професията. Структурата дава скелет от празни кутийки, които да насочат към потенциални и разнообразни въпроси, каквито рамката на предварително зададена тема би ограничила.*
- *Подобна методология е възможна и смислена за по-късен етап от образованието в последните курсове на бакалавърска степен и най-вече в магистърска. Такава методология с реална практическа насоченост при завършени дизайнери изисква известно натрупване от технологични и теоретични познания - като преминаване през историята на културата и модата. Последното позволява да се ползват по предложения начин като похват или като съвсем базисни познания за текстилно материалознание, цветознание и други теми, добре застъпени като отделни предмети в ранните етапи на програма „Мода“ в НБУ.*
- *В структурата на модния проект съществуват теми, детайлно развити и застъпени в професионалната литература и научни трудове по темата като „Модна илюстрация“ от Александър Гергинов, „Модното прогнозиране в неговия аспект като изкуство“ от Николай Божилков, „Устойчиви практики в модата“*

*от Яна Дворецка, „Стари техники и нови технологии като обвързана концепция“
от Анна Аврамова, „Мода и култура в техния социален и маркетингов аспект“
от Любомир Стойков и други. С цел запазване на целостта на модния проект,
тези теми са упоменати, цитирани и включени в библиографията като
препратка за по-детайлен прочит на автентичните автори.*

- *В модния проект съществуват теми, които са били предмет на много трактовки и са се размили и усложнили - като дефинициите за силует. С цел те да бъдат ползвани като похват, са описани предложения за опростена методология на работа и реални практически съвети.*

На този етап вече завършено и аргументирано се излага отново основната теза:

Модният проект е система от похвати - манипулативни апарати за стимулиране на креативно мислене, процеси на развитие на дизайн концепция и рефериране на дизайн.

Вследствие на всичко това намирам, че практико-приложните приноси на дисертацията са резултат от много сериозна и професионална работа. И точно тук не бих пропуснала ролята на научния ръководител проф. д-р Елена Годорова, която според мен е ключова, и поздравявам тандема за този задълбочено аналитичен и твърде важен труд. Оценявам високо предложената теоретична и практическа рамка: тя е пълна, отразява съвременното състояние на проблема, умело и с разбиране борави с терминологията в областта. Важен аспект в този хабилитационен труд е точно селектираната визуална документация, необходима за постигането на правилните анализи и съответно направените изводи. Проучваният материал, процедурата по събиране на примери, както и по отношение на анализа на изследваната информация, тяхното описание и изведените заключения според мен са с висока научна стойност. Убедена съм, че този труд би могъл да бъде приносен в обучението и образованието на студенти в ресорите на модата и съвременните изкуства и като преподавател в основната дисциплина МОДЕН ПРОЕКТ в специалност „Моден дизайн“ в НХА горещо препоръчвам адаптация на този труд в учебно понагало за всички нива на висшето ни образование по Мода и Дизайн.

Авторът борави много добре и с избраната методология и методика на изследване. Дисертационният труд синтезира аналитични, исторически и оценъчни методи, чрез които успешно интерпретира, тълкува, обобщава, оценява, конкретизира и класифицира основните изследователски тези.

Заклучение и предложение:

Дисертационният труд представлява завършено и пълноценно научно изследване, имащо както теоретично, така и важно практическо значение. Той отговаря на всички изисквания за научен труд и заслужава изцяло положителна оценка.

Предлагам на уважаемото на научното жури да присъди на Николай Пачев образователна научна степен „доктор“, научно направление 8.2 „Изобразително изкуство“, департамент „Дизайн“, на НБУ.

Проф. д-р Мариела Гемешева
Септември 2023, София

